

TÜRK TEKSTİL VE HAZIR GIYIM SEKTÖRLERİNİN GÜMRÜK BİRLİĞİ SONRASI AB-15 ÜLKELERİ KARŞISINDAKİ REKABET GÜCÜ

Yrd. Doç. Dr. Melih ÖZÇALIK

Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi,
İktisat Bölümü

Yrd. Doç. Dr. Ahmet OKUR

Celal Bayar Üniversitesi, Ahmetli Meslek Yüksekokulu

ÖZ

Türkiye, 1980 sonrası dönemde ithalata dayalı içe dönük ekonomi politikasından, ihracata dayalı dışa açık bir ekonomi politikası izlemeye başlamıştır. Türkiye'nin en büyük ihracat pazarlarından birisi Avrupa Birliği (AB)'dir. AB ile Gümrük Birliği'ni gerçekleştirmesi sonucunda endüstriyel sektörlerde yoğun bir rekabet süreci yaşamaya başlamıştır.

Türkiye'de dışa açık büyüme modelinin başlangıcından itibaren öncelikli ve sürükleyici sektörlerinden birisi tekstil ve hazır giyim sektörüdür. Bu nedenle sektörün dış rekabet gücünün düzeyi önemlidir. Bu çalışmada, Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler (AKÜ) yaklaşımı ile Türkiye tekstil ve hazır giyim sektörünün, AB ülkeleri karşısında açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükleri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: *Gümrük Birliği, tekstil ve hazır giyim sektörü, açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler*

COMPETITIVENESS OF TURKISH TEXTILE AND CLOTHING SECTORS AGAINST EU-15 COUNTRIES AFTER CUSTOMS UNION

ABSTRACT

Turkey had an inward-looking economic policy based on the post 1980 period firstly then Turkey followed an economic policy based on the outward-looking. One of the biggest market for exporting of Turkey is European Union (EU). As a result of realization of the Customs Union with the EU, industrial sectors have started to experience intense competition in the process.

Priority from the beginning of an open model of growth in Turkey is textile and clothing sectors. Therefore, the external competitiveness of the sector level is important. In this study, the revealed comparative advantages approach in textile and clothing sectors examined between EU countries and Turkey.

Keywords: *Customs Union, textile and clothing industries, revealed comparative advantages*

I-Giriş

Günümüzde mal ve hizmet alım satımları uluslararası bir boyut kazanmıştır. Dünya üzerindeki her ülke ihtiyacı olan mal ve hizmeti kendi dışındaki ülkelere satın almakta, ihtiyacı olan ülkelere de bu mal ve hizmetleri satmaktadır. Bu durum karşılaştırmalı üstünlük teorisi gereği ucuz üretilen malı dışarıya satma, pahalı üretilen malı dışarıdan alma şeklinde de olabilmektedir. Bu durumda gerek ülkeler içerisinde ve gerekse ülkeler arasında mal - hizmet ve üretim faktörlerinin değişimi önem kazanmaktadır. Bununla beraber ülke ekonomilerinin sürükleyici sanayi sektörleri de dış ticarete önem arz etmektedir. Bunun önemli nedenleri arasında artan küresel rekabet sürecinde ülke ekonomilerinin diğerlerine göre ne ölçüde rekabetçi olduğu ve daha fazla kazanç sağlayacağı sayılabilir.

Türkiye ekonomisinde tekstil sanayi uzun yıllardır rekabetçi düzeyde diğer ülkelere karşı üstün gelmekte ve ulusal geliri arttıran en önemli dış ticaret kalemi olmayı sürdürmektedir. Bunun yanısıra emek yoğun sektörden daha çok sermaye yoğun bir sektör olan hazır giyim sektörü de tekstil kesimi kadar olmasa da Türkiye ekonomisinin ulusal geliri arttırıcı lokomotif sektörlerinden birisidir.

Çalışmada Türkiye ile AB arasındaki dış ticaret ilişkisi incelenmiş ve rekabet analizi için gerekli olan kavramlar açıklanmıştır. Daha sonra açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler analizi üzerinde durulmuş ve GB öncesi ve GB sonrası olmak üzere Türkiye'nin önde gelen AB ülkeleriyle dış ticarete rekabetçiliği araştırılmıştır.

II- Rekabet Kavramı

Belli sektör gruplarının veya genel olarak ülke sanayisinin rekabet gücünü ölçmek ve özellikle sektörlerle yönelik tespit ve önerilerde bulunmak amacıyla bugüne kadar yapılmış pek çok çalışma bulunmaktadır. Ancak rekabet gücü oldukça geniş bir kavram olup, bir ülke veya sektörün dış piyasadaki rakiplerine karşı fiyat ve fiyat dışı rekabet unsurları açısından üstünlüğünü ifade etmektedir. Özellikle fiyat dışı unsurların (kalite, Ar-Ge harcamaları, sabit sermaye yatırımları, pazar büyüklüğü) ölçümü ve saptanmasına yönelik zorluklar, literatürde ülke veya sektör grubu bazında rekabet gücünü saptamaya yönelik çalışmalarda, karşılaştırmalı üstünlükler kavramının kullanılmasına yol açmıştır. (Çakmak, 2010: 51)

Günümüzde artan dünya ticaret hacmi ve gittikçe şiddetlenen rekabet ile birlikte, şirketlerin pazar paylarını yükseltme çabaları hızla artmaktadır. Bu rekabet ortamında ayakta kalabilmek uluslararası alanda başarılı olmaya bağlıdır. Bu durumdan en az kayıpla çıkmayı hedefleyen sanayileşmiş ve yeni sanayileşen ülkeler ekonomik güvenliklerine daha fazla önem vermeye başlamışlardır. Yaşanan küreselleşme sürecinde uluslararası ticarete mal, miktar kısıtlaması gibi engellerin azaldığı ve bölgesel bütünleşmelerin güçlendiği görülmektedir. Ülkelerin konumları gerek küresel temeldeki organizasyonlarda yer almak ve gerekse bölgesel oluşumlara katılmakla sürekli

değişmektedir. GB, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu ile başlangıcı 1960'lara uzanan ortaklık ilişkisinin temel taşlarından biridir.

Günümüzde gelişmiş (merkez) ülkelerin rekabet güçlerinin, dolayısıyla ihracat artışlarının temelinde ileri teknolojilerin ortaya çıkardığı yüksek verimlilik artışları yatmaktadır. Yüksek verimlilik yoluyla birim maliyetler düşürülerek rekabet gücü yükseltilebilmektedir. Türkiye ve benzeri gelişmekte olan ülkelerin rekabet gücünün arkasındaki temel parametreler ise; sektörel düzeyde farklılaşmakla birlikte, düşük ücret tabanı ve reel döviz kuru hareketleri ile yakından ilgilidir. Ancak verimlilik artışları ile desteklenmeyen, sadece göreceli fiyatlara dayalı bir rekabet gücü başarımı kalıcı olmamakta, değişen konjonktür ile birlikte göreceli fiyatlar da değişerek rekabet gücü olumsuz etkilenmektedir. Başka bir deyişle, uluslararası rekabet gücünün kalıcı olmasının "olmazsa olmaz" koşulu, sabit sermaye yatırımlarına içerilmiş teknolojik gelişmenin ortaya çıkardığı tempolu verimlilik artışlarıdır. (Eşiyok, 2008: 27)

Dünya ticaretinde bugün iki farklı eğilimin bir arada yaşandığı görülmektedir. Bir yandan küreselleşme anlamında bütün dünyanın bir araya gelmesi çabası sürerken, diğer yandan bölgesel birlikler farklı kutuplaşmalara yol açmaktadır. Avrupa kıtasında AB, Amerika kıtasında NAFTA, MERCOSUR, Asya kıtasında ASEAN ve diğer pek çok ekonomik birleşmelerin etkisiyle bölgesel ticaretin bölgeler arası ticarete göre daha fazla arttığı görülmektedir (Seymen, 2009: 204).

GB'nin çerçevesi 1963 yılında yürürlüğe giren Ankara Anlaşması ile çizilmiş, ayrıntıları ise Katma Protokol ile belirlenmiştir. 6 Mart 1995 tarihli Ortaklık Konseyi Kararı ile 22 yıl süren geçiş dönemi tamamlanmış, taraflar GB'nin tesis edilmesi için gerekli koşulların oluştuğuna karar vermişler ve böylece 1 Ocak 1996 tarihi itibarıyla Türkiye - AB arasındaki GB tamamlanmıştır. GB sadece sanayi ürünlerini ve işlenmiş tarım ürünlerini kapsamakta, geleneksel tarım ürünleri GB'nin kapsamı dışında bulunmaktadır. GB ile Türkiye, AB'den gelen sanayi ürünlerine uyguladığı tüm gümrük vergileri ve eş etkili tedbirleri ortadan kaldırmış, uygulamakta olduğu miktar kısıtlamalarına da son vermiştir. Üçüncü ülkelerden ithal edilen ürünler için ise, birliğin ortalama gümrük tarifesi kabul edilmiştir. Türkiye-AB Ortaklık Konseyi'nin almış olduğu GB kararı, Türkiye ekonomisinin 1980'li yıllardaki serbestleşmeden sonra, ekonominin tamamını etkileyen en önemli gelişme olmuştur. (DPT, 2006: 81).

Türkiye ile AB arasında oluşan ilişkilerin temelini ekonomik ilişkiler oluşturmaktadır. 1996 yılında gerçekleştirilen GB anlaşması bunun göstergesi niteliğindedir. Ekonomik açıdan gerçekleştirilmek istenen kriterler anlamına gelen Maastricht Kriterleri de Türkiye'nin hem AB ile bütünleşme hem de kendi ulusal sınırları içerisinde yurttaşlarına daha kolay yaşanılabilir bir ülke ekonomisi yaratmak için gereklidir. Ekonomik ilişkilerin en önemli noktası da dış ticarettir. Bu bağlamda ekonomik ilişkilerin özellikle de ikili mal ve hizmet

ticaretlerinin tanımlanacağı çeşitli sınıflamalar ortaya koyulmuştur (Bakır, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr>>, 23.04.2010).

Ülkeler GB özelliğinde bir ekonomik bütünleşmeye gittiklerinde, ekonomideki nispi fiyatlar değişecek ve bu durum üretim, tüketim ve ticaretin yapısı ile yönünü etkileyecektir. Birlik sonrası teknolojinin ve ekonomik yapının sabit kaldığı varsayımı altında, üretim faktörlerinin yeniden dağılımı dolayısıyla ortaya çıkan etkilere statik etkiler denmektedir. Statik etkiler ekonomik yapıda bir değişiklik olmadan, tarifelerin kaldırılması dolayısıyla dış ticaret hacmi ve refah düzeyinde ortaya çıkan değişmelerle ilgilenir. Oysa GB sonucu ortaya çıkacak etkiler yalnız statik etkilerle sınırlı değildir. Ekonomik birleşme hareketleri üye ülkelerin ekonomik yapılarında, üretim kapasitesi ve kaynak verimliliklerinde köklü değişiklikler yapar. Bunlar, zaman içinde oluşan, milli geliri, kalkınma hızını ve ekonomik refahı yakından ilgilendiren dinamik etkilerdir ve bu etkiler, GB'nin kaynak arzı, üretim organizasyonu, teknoloji gibi konularda ortaya çıkar.

Birliklerin kurulmasından sonra ülke ekonomilerinin kazanmış olduğu dinamizmin verdiği ivme sonucu daha derin etkiler doğurmakta, üçüncü ülkelerin, birliklerin ve dünya ekonomisinin refah seviyesinin artmasına neden olmaktadır. Bu etkilere GB'nin dinamik etkileri denmektedir. Faktör donanım, teknolojik seviye ile talep yapısı gibi parametrelerin sabit kaldığı varsayımı altında GB'nin, birlik içinde kaynakların yeniden dağılımı sebebiyle ortaya çıkan etkilerine statik etkiler denmektedir. Statik etkiler kapsamında; ticaret yaratıcı etki, ticaret saptırıcı etki, gelir dağılımı etkisi ile kamu gelirleri etkisi ve işlem maliyetleri etkisi bulunmaktadır. GB'nin Türkiye ekonomisi üzerindeki etkileri dinamik etkilerden olan; ölçek ekonomileri etkisi, rekabet etkisi, teknolojik gelişme etkisi, dışsal ekonomiler etkisi, yabancı sermayeyi ve yatırımları teşvik etkisi bulunmaktadır. Dinamik etkiler sürekli oldukları, orta ve uzun vadede ekonominin yapısında önemli değişmeler meydana getirdikleri için çoğu kez statik etkilerden daha önemli sayılırlar. (Uyar, 2007: 4-10)

Birden çok kişinin bir amaca ulaşmak için yaptıkları yarışa rekabet denilmektedir. Kapitalist sistemin teknik kurumlarından birisi de rekabet kurumudur. Rekabet nedeniyle mal ve hizmetlerin normal fiyatları oluşabilmekte, alıcı ve satıcıların piyasada arz ve talep ettikleri fiyatlar rekabet koşulları içinde oluşmaktadır. Rekabet kurumunun diğer bir fonksiyonu da fiyatları maliyet fiyatına doğru yaklaştırmaktır. Bu temel fonksiyonların yanında rekabet kurumunun başka rolleri de vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz (Karakayalı, 2005: 32):

- Rekabet, kişileri bilgi ve becerilerinin tümünü kullanmaya özendirmedi bilinen en etkin yoldur.
- Rekabet, ekonomik faaliyetlerde etkin ve akılcı bir çalışmayı sağlar, iyi organize edilmemiş üretim öğelerini ve iyi kullanmayan işletmelerin piyasadan çekilmesini sağlar.

- Rekabet işletmeleri yeni buluşlara, yeni üretim tekniklerinin kullanılmasına, üretilen malların nitelik ve sayısının artmasına yönelir.
- Rekabet kurumu, öteki kapitalist kurumlarla birlikte, tüketicilerin en çok gereksinim duydukları malların üretimini en uygun fiyatla sağlayarak, kişinin olduğu kadar toplumun da sosyal gönencine yararlı olmaktadır.

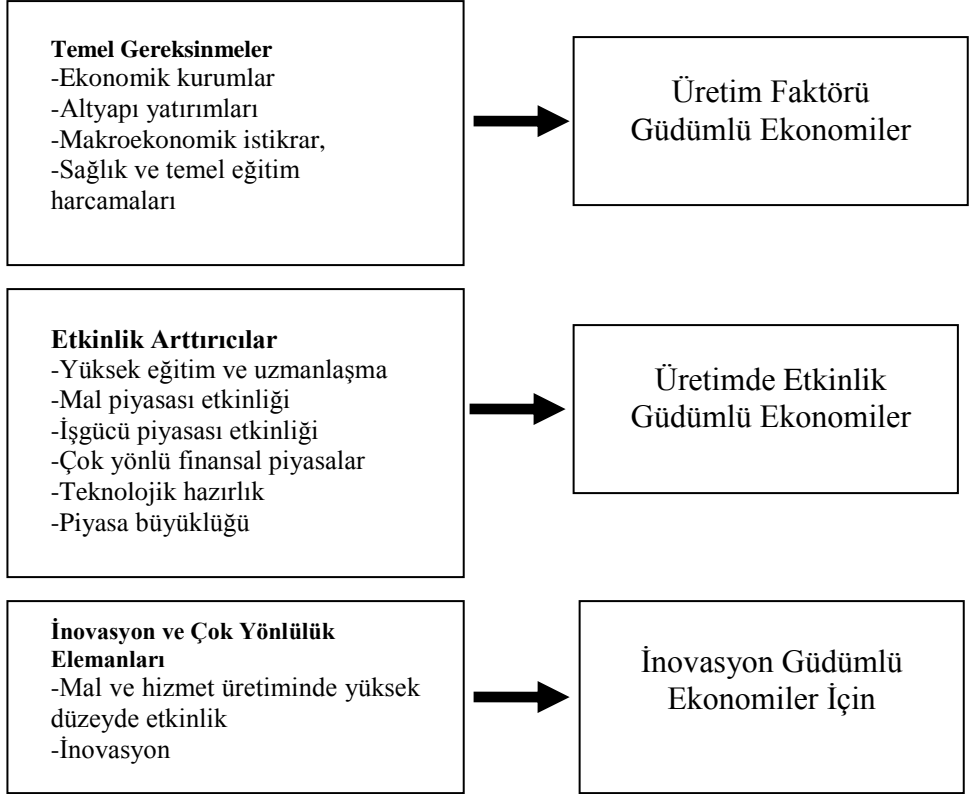
Rekabetçilik ise herhangi bir ülkenin üretim düzeyinin belirlenmesinde kullanılan üretim faktörlerinin, ekonomi politikalarının ve kurumların yapılandırılması olarak adlandırılabilir. Yüksek rekabetçilik düzeyine sahip ülkeler yurttaşlarına yüksek düzeyde gelir sağlayacak üretim yapmaya yetkindirler. Bu üretim düzeyi ayrıca ekonomiye dönen yatırım oranlarının da artmasına neden olur. Çünkü söz konusu yatırım için geri dönen gelirler ülke ekonomisinin büyüme oranından pay sahibi olan ekonomik birimleriyle ilgilidir. Yüksek rekabetçilik düzeyine sahip bir ülkenin önemli özelliklerinden biri de orta ve uzun vadede ekonomisinin daha yüksek hızda büyümesidir. Bunun yanı sıra bir ülke ekonomisinin ne düzeyde rekabetçi olduğunun belirlenmesi oldukça karmaşık bir süreçtir. İktisatçılar, ulusların zenginliğini ölçebilmek için uzun yıllar boyunca uğraşmışlardır. SMITH'in klasik iktisat anlayışından günümüz modern iktisat teorilerine kadar bu süreç devam etmiştir. Ancak son yıllarda ülkelerin rekabetçilik düzeyini belirleyen etkenler açısından iktisatçıların birleştiği on iki temel aşama mevcuttur (Sala-i-Martin ve Schwab, <<http://www.weforum.org/>>, 31.01.2010.):

- Ekonomik kurumlar,
- Altyapı yatırımları yatırımlar,
- Makroekonomik istikrar,
- Sağlık ve temel eğitim harcamaları,
- Yüksek eğitim ve uzmanlaşma,
- Mal piyasası etkinliği,
- İşgücü piyasası etkinliği,
- Çok yönlü finansal piyasalar,
- Teknolojik hazırlık,
- Piyasa büyüklüğü,
- Mal ve hizmet üretiminde yüksek düzeyde etkinlik,
- İnovasyon (yenilik)

Yukarıdaki on iki temel aşama Şema – 1'de görüldüğü gibi üç farklı ülke ekonomisinin gereksinmesine göre şematize edilmiştir. Buna göre üretim faktörü etkinliğine göre rekabet etmeye hazır ülke ekonomileri; ekonomik kurumlar, enfastrüktür yatırımları, makroekonomik istikrar ve sağlık ve temel eğitim harcamalarına göre uzmanlaşacaklardır. Üretimde etkinlik sağlayacak ülke ekonomileri ise; yüksek eğitim ve uzmanlaşma, mal piyasasında etkinlik, işgücü piyasasında etkinlik, çok yönlü finansal piyasaların oluşturulması, teknolojik hazırlık ve piyasa büyüklüğüne göre uzmanlaşacaklardır. Son olarak ülkeler; mal ve hizmet üretiminde yüksek düzeyde etkinlik ve yenilik

yapabildikleri ve diğer kendine benzer yapıya sahip ülkelere göre rekabetçi yapıya kavuşabildikleri ölçüde rekabetçi olan ülkelere dahil edilebileceklerdir.

Şema – 1: Rekabetçiliğin Temel Aşamaları

Kaynak: Sala-i-Martin ve Schwab, <<http://www.weforum.org>>, 31.01.2010.

Tekstil sektörü çok çeşitli alt sektörleri bünyesinde barındıran, esas itibariyle tekstil ve hazır giyim olarak iki grupta değerlendirilebilecek, pamuk, yün, elyaf(keten), jüt ve kenevir, suni ve sentetik elyaf gibi hammaddelerin kullanıldığı dünyadaki en eski sektörlerden biridir. Sektörün ana girdisi olan lifli maddeler doğal olarak elde edilip kullanılabilirdiği gibi kimyasal süreçler sonucu elde edilip kullanılabilir. Esasen suni ve sentetik elyaf gibi yapay hammaddelerin kullanılmaya başlanması 20.yy'ın ilk yarısına denk düşer. 1950'li yıllardan sonra bu tür yapay hammaddelerin sektörde kullanılması özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaygınlaşmaya başlamıştır. (Taşlıçay, 2007: 4-5)

Tekstil sektörü, sağladığı istihdam imkanı, üretim sürecinde yarattığı katma değer ve uluslararası ticaretteki ağırlığı nedeniyle ekonomik kalkınma sürecinde önemli rol oynayan bir sanayi dalı olarak bilinmektedir. Tekstil, gelişmiş pazar ekonomilerinde yaratılan katma değer sıralamalarında, bu

ülkelerin yüksek teknoloji sektörlerinin ağırlığına rağmen, ilk sıralardaki yerini korumaktadır. (Çetin ve Ecevit, 2008: 117)

Türk tekstil sektörü gerek Türkiye için en önemli pazar olan Avrupa Birliği ülkelerine yakınlığı ve ucuz işgücü ile birlikte Türkiye ekonomisinin en önemli ihracat kalemi haline gelmiştir. Ancak Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olması ve daha çok nüfus daha çok işgücü anlayışıyla birim işgücü maliyetinin düşüklüğü Çin'in Türkiye'yi söz konusu sektörde dışlamasına yol açmıştır.

Tablo – 1: Türkiye İle AB-15 Ülkeleri Arasında Gerçekleşen Tekstil Sanayi ve Hazır Giyim Sanayinin Dış Ticaret Hacmi (DTH) ve Toplam Dış Ticaret Hacmine Oranları

	TEKSTİL SANAYİ		HAZIR GİYİM SANAYİ	
	DTH	Toplam DTH İçindeki Oran	DTH	Toplam DTH İçindeki Oran
1996	1.853.201.542	6,692	3.655.017.122	13,199
1997	2.432.935.844	7,369	4.075.360.113	12,343
1998	2.582.798.346	7,684	4.417.946.699	13,144
1999	2.563.939.783	7,616	4.475.589.575	13,295
2000	3.087.847.069	6,897	5.309.727.326	11,860
2001	3.247.907.156	8,447	5.584.681.500	14,525
2002	3.289.303.342	7,458	6.322.058.609	14,334
2003	3.274.020.726	6,605	6.650.266.927	13,417
2004	3.413.281.944	5,654	6.829.234.416	11,312
2005	3.482.233.142	5,318	7.360.567.614	11,241
2006	3.656.111.028	5,010	7.503.861.967	10,282
2007	3.850.951.194	4,889	8.045.132.433	10,214
2008	3.474.564.171	4,476	7.259.352.365	9,352
2009	3.017.190.528	4,833	6.574.437.678	10,531
2010	3.444.786.355	4,413	7.510.305.097	9,622

Kaynak: <www.tuik.gov.tr> veri tabanlarından elde edilen verilerle tarafımızdan oluşturulmuştur. (Erişim Tarihi: 06.08.2011)

Tablo-1'de Türkiye ile AB-15 üye ülkeleri arasında gerçekleşen ve çalışmaya da konu olan tekstil sanayi ve hazır giyim sanayine ilişkin rakamlar yer almaktadır. Buna göre Türkiye ve AB-15 ülkeleri arasındaki tekstil ve hazır giyim sanayi ihracat ve ithalat değerleri her geçen yıl artmaktadır. Buna karşın AB-15 üye ülkelere yapılan toplam dış ticaret içerisindeki payı her yıl dalgalı bir seyir izlemektedir. Özellikle 2001 krizi sonrasındaki dönemde toplam içerisinde söz konusu sektörlerin paylarının azalışı dikkat çekmektedir.

İmalat sanayi içinde istihdam, üretim ve ihracatta birinci sırada yer alan tekstil sektörünün üretim ve ihracat içindeki payı azalsa da göreceli olarak önemini sürdürmektedir. Türkiye ekonomisi içinde tek sektörün bu ölçüde büyük paya sahip olması, bu sektördeki gelişmelerin tüm ekonomiyi güçlü

şekilde etkilemesine neden olmaktadır. İç ve dış gelişmelere oldukça duyarlı olan tekstil sektörü, kendisi ile birlikte Türk ihracatını ve diğer sektörleri önemli derecede etkilemektedir. Kriz ortamlarında Türkiye'nin yumuşak karnını oluşturan tekstil sektörü, kalkınma ve büyüme yıllarında ise en büyük umut olmaktadır. Bu nedenle, bu sektörde rekabet gücünün sürdürülebilirliği büyük önem taşımaktadır (Öngüt, 2007:1'den aktaran Çetin ve Ecevit, 2008: 118).

Dünyadaki kalkınma sürecine bakıldığında kalkınmış ülkelerde tekstil ve hazır giyim sektörünün imalat sanayi içindeki payı sürekli azalış gösterirken, gelişmekte olan ülkelerde imalat sanayi üretimi içinde tekstil ve hazır giyim sektörünün payı sürekli artmaktadır. Gelişmiş ülkelerin kalkınma süreçlerine bakıldığında tarım ekonomisinden sanayileşmeye, oradan da hizmet sektörüne yönelim söz konusudur. Gelişmiş ülkeler için ikinci aşama olan sanayileşmede tekstil ve hazır giyim sektörü çok önemli bir rol üstlenmektedir. (Taşlıçay, 2007: 7)

III- Kullanılan Yöntem ve Uygulama

Ülkelerarası rekabet yapısının ölçülmesinde kullanılan çeşitli endeksler mevcut olup bunların arasında en çok kullanılan BALASSA'nın geliştirdiği açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksidir. Daha sonra VOLLRATH tarafından geliştirilen endeks halen dünyada rekabetin ölçümünde en çok kullanılan göstergedir. Bunun dışında da rekabet üstünlüğünü ölçen çeşitli endeksler de bulunmaktadır.

Ticarette Uzmanlaşma Endeksi, bir ülkenin ihracat veya ithalatta uzmanlaşma derecesini belirlemek için kullanılmaktadır. Burada paydada dünya toplam ihracatı yerine belli bir piyasa veya rakibe ait veriler yer alır. Endeks, bir ülkenin ihracat sektöründeki mallarda uzmanlaşma derecesine ilişkin bilgi sunar ve malın ülke toplam ihracatı içindeki payının, aynı malın belli bir piyasaya veya ticaret ortağına yapılan toplam ithalattaki payına oranı olarak hesaplanır.

$$TUE = (x_{ij} / X_{it}) / (m_{kj} / M_{kt})$$

Burada X_{ij} ve X_{it} i ülkesinin j malı ihracatı ile toplam ihracatını gösterirken m_{kj} ve M_{kt} j malının k piyasası ithalatındaki payı ile k piyasasındaki toplam ithalatı göstermektedir. Endeksin 1'den küçük olması karşılaştırmalı üstünlükler açısından ülkenin ilgili malda dezavantajlı olduğu, 1'den büyük olması ise söz konusu piyasada uzmanlaşmaya gittiğini ve dolayısıyla bir rekabet avantajı elde etmiş olduğu şeklinde yorumlanır.

Net ticaret endeksi endüstri içi ticaretin durumunu ve ithalatı dikkate almaktadır. Alternatif bir açıklanmış karşılaştırmalı üstünlük endeksi olarak da bilinen net ticaret endeksi, ülkenin sadece kendi ticari performansının ölçümünü yapmak amacıyla hesaplanmaktadır.

$$NTE = (X_{jt} - M_{jt}) / (X_{jt} + M_{jt})$$

Net ticaret endeksinin pozitif değer alması söz konusu ülkenin o mal ve hizmette açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğünün olduğunu, negatif değer alması ise açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğünün bulunmadığını gösterir. -1 değeri tam ithalatı temsil etmektedir ve bu durumda en yüksek karşılaştırmalı

dezavantaj bulunmaktadır. +1 değeri tam ihracatı temsil eder ve bu durumda en yüksek karşılaştırmalı avantaj bulunmaktadır. Son olarak net ticaret endeksi değeri 0 olduğunda dengeli ticaret görülmektedir. Bunun anlamı ülkede en yüksek düzeyde endüstri içi ticaretin bulunduğuudur (Erkan, 2009: 19).

Çalışmada 1996-2006 yılları arasında Fransa, Belçika, Lüksemburg, Hollanda, Almanya, İtalya, İngiltere, İrlanda, Danimarka, Yunanistan, Portekiz, İspanya, İsveç, Finlandiya, Avusturya ve Türkiye arasındaki dış ticaretin rekabetçi yönü incelenmiştir. Bu inceleme sırasında ticarete uzmanlaşma endeksi ve net ticaret endeksi kullanılmıştır.

Eşiyok (2005), tarım sektörü ile ilgili çalışmanın bir benzerini sanayi sektörüne uyarlamış ve AB 15 ülkeleriyle Türkiye arasındaki rekabetin değişimini yine 1997 – 2003 yılları arasında incelemiştir. Buna göre SITC sanayi sınıflamasına göre Türkiye'nin AB'nin önde gelen sanayileşmiş ekonomilerine karşı hemen hemen her sektörde rekabetçi dezavantaja sahip olduğu gözlenirken Yunanistan, İspanya, İtalya, İrlanda gibi ülkelere karşı da emek yoğun sektörlerde rekabetçi açıdan avantajlı olduğu gözlenmiştir.

Küçükkiremitçi (2006), 1995 – 2005 dönemi ISIC 4 haneli mal kalemlerini ele aldığı çalışmasında rekabet gücünün düşük, yüksek ve ortalama sınırdaki olduğu mal kalemlerini belirtmiştir. Buna göre yoğun sermaye ve ar-ge gerektiren ileri teknoloji ürünü mallarda Türkiye'nin rekabetçi açıdan dezavantajı bulunurken, emek yoğun veya hammadde yoğun üretimde rekabetçi açıdan avantajlı konumdadır.

Benedictis ve Tamberi (2001), Japonya, İtalya, Almanya ve Fransa arasında 1986 – 1996 yılları arasında gerçekleşen imalat sanayinin seçilmiş alt sektörlerinde Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüklerine göre analiz yapmışlardır. Buna göre Japonya'nın diğer üç ülkeye göre dış ticarete rekabetçi üstünlüğe sahip olduğu belirlenmiştir.

1996-2000 yılları arasında AB-15 ve Türkiye arasında gerçekleşen tekstil sanayi dış ticaretine göre oluşturulan Ek Tablo-1'de ticarete uzmanlaşma endeksleri görülmektedir. Buna göre Türkiye tekstil sanayi söz konusu yıllar içerisinde seçilmiş Avrupa ülkeleri karşısında açık bir şekilde rekabetçi avantaja sahip bulunmaktadır. Ek Tablo-2'de Ek Tablo-1'e göre farklılık 2001-2005 yılları arasında gerçekleşen ticarete uzmanlaşma endeksleri olmasıdır. Buna göre en önemli farklılık 2001 yılında yaşanan krizin özellikle 2004 yılına kadar rekabetçi avantajda bir gerilemeye yol açmasıdır. Ek Tablo-3'te ise 2006-2010 yılları arasında yine aynı ülkeler ve Türkiye arasında gerçekleşen tekstil sektörü ticarete uzmanlaşma endeksleri yer almaktadır. Buna göre 2008 yılında yaşanan küresel kriz yine söz konusu değerleri etkilemiş ve Türkiye'nin ihracatta önem arz eden Avrupa Birliği talebi azaldığı için rekabetçi avantajda düşüş gözlenmiştir.

Ek Tablo-4'te 1996-2000 yılları arasında Türkiye ile AB-15 ülkeleri arasında gerçekleşen hazır giyim dış ticaretine göre oluşan ticarete uzmanlaşma endeksleri yer almaktadır. Buna göre Türkiye ekonomisinin hazır giyim

sektöründe tekstil sektörüne kıyasla daha fazla rekabetçi avantaja sahip olduğu söylenebilir. Ek Tablo-5'te bu kez 2001-2006 yılları arasında hazır giyim sektöründe gerçekleşen dış ticarete göre hesaplanan ticarete uzmanlaşma endeksleri yer almaktadır. Söz konusu tabloda dikkat çeken en önemli özellik 2001 krizi sonrası tekstil sektöründe gerçekleşen ve diğer yıllara yayılan rekabetçi avantajdaki azalmanın hazır giyim sektöründe görece olarak daha az yaşanmasıdır. Ek Tablo-6'ya göre yine hazır giyim sektörünün tekstil sektörüne göre olası dış şoklardan etkilenmediği ve rekabetçi avantajını sürdürdüğü gözlenmektedir.

Ek Tablo-7'de 1996-2000 yılları arasında tekstil sanayinin Türkiye ve AB-15 ülkeleri arasındaki dış ticareti sonunda oluşan net ticaret endeksleri karşılaştırılmaktadır. Buna göre ticarete uzmanlaşma endekslerinin tersine söz konusu endeks Türkiye'nin belirtilen ülkeler arasında o kadar da büyük bir rekabetçi avantaja sahip olmadığını göstermektedir. Ayrıca Belçika-Lüksemburg karşısında 1997, Hollanda karşısında 1999 ve 2000, İtalya karşısında 1996, Finlandiya karşısında 1996 ve Avusturya karşısında 1997-2000 yılları arasında rekabetçi dezavantajlı durumda bulunmuştur. Ek Tablo-8'de 2001-2005 yılları arasında Türkiye ve AB-15 ülkeleri arasında gerçekleşen tekstil sanayi dış ticaretinin net ticaret endeksine yansımaları görülmektedir. Buna göre rekabetçi avantajın yüksek olmasa da hemen hemen tüm yıllar ve ülkeler içinde elde edildiği görülmektedir. 2001 ve 2002 yıllarında Hollanda, 2002-2005 yılları arasında İtalya, 2001-2004 yılları arasında ise Avusturya karşısında tekstil sanayinde rekabetçi dezavantajlı konuma geçilmiştir. Ek Tablo-9, 2006-2010 yılları arasında Türkiye ile AB-15 ülkeleri arasında gerçekleşen tekstil sanayi dış ticaretinin net ticaret endeksine yansımalarını göstermektedir. Buna göre; söz konusu yıllar arasında Türkiye AB-15 ülkelere karşı rekabetçi avantajlı konumunu korumuştur.

1996-2000 yılları arasında Türkiye'nin AB-15 ülkeleri karşısında hazır giyim sektöründeki rekabet gelişimi Ek Tablo-10'da görülmektedir. Buna göre hazır giyim sektörü söz konusu yıllar içerisinde ve her ülkeye karşı rekabetçi avantajlı konumunu korumuştur. Ek Tablo-11, 2001-2005 yılları arasında yine aynı ülkeler arasındaki rekabetçi konumu göstermektedir. Buna göre; 2005 yılında Portekiz'e karşı rekabetçi açıdan dezavantajlı olan Türkiye diğer yıllarda tüm AB-15 ülkelere karşı rekabetçi avantajlı konumdadır. Bu durum 2001 krizi sonrası da tekstil sektörüne benzer şekilde herhangi bir değişime uğramamıştır. Bu yüzden hazır giyim sektörünün tekstil sektörüne göre dış ticarete daha gelir elde edici bir sektör olduğunu belirtmek yanlış olmayacaktır. Son olarak Ek Tablo-12'de 2006-2010 yılları arasında yine Türkiye ve AB-15 ülkeleri arasındaki hazır giyim dış ticaretine bağlı olarak ortaya koyulan net ticaret endeksleri gösterilmektedir. Buna göre; 2006-2010 yılları arasında Portekiz'in Türkiye'ye karşı rekabetçi açıdan avantajlı olduğu söylenebilmektedir. Ancak diğer tüm ülkeler ve yıllara göre Türkiye'nin

rekabetçi avantajlı konumu devam etmektedir. Bu durum 2008 küresel krizi sonrası da değişmemektedir.

IV-Sonuç

Ülke ekonomilerinin dışa açılmalarıyla beraber elde ettikleri kazançlar da artmaya başlamıştır. Her ülke kendi insan gücü ve sermaye yapısına özgü üretim desenlerine göre dış ticarete uzmanlaşmaya gitmiş ve bu sayede üretimden ve dolayısıyla dış ticarettten kazançlar da farklı yapılar da gelişmiştir.

Türkiye'nin emek yoğun üretim sürecine en uygun mal olan tekstil sanayi de yıllardır gelişmekte ve ülkenin başlıca ihracat kalemlerinden birisi olmaktadır. Ancak bu durum çeşitli ekonomik bütünleşmeler ve emek gücü daha ucuz olan ülkelerin devreye girmesiyle farklı bir boyut kazanmış ve Türkiye'nin tekstil ve daha çok sermaye gerektiren hazır giyim sektörlerinde geri planda kalmasına sebep olmuştur.

Çalışmada uygulanan endeks yöntemleri de bunun açık bir göstergesidir. AB-15 ülkeleri temelinde yapılan karşılaştırmada tekstil ve hazır giyim sektörlerinin son yıllarda fazla dış ticaret kazancı elde etmediği söylenebilir. Elbette çalışmada alınan AB ülkeleri GB sayesinde Türkiye ekonomisinin en büyük dış ticaret ortağı konumunda bulunmaktadırlar. Bu yüzden Çin gibi emek birim fiyatının oldukça düşük olduğu diğer Asya ülkelerinin işin içerisine girmesi Türkiye ekonomisi açısından daha zorlayıcı olmaktadır. Diğer taraftan sektörde fiyat esnekliğinin yüksek olması yukarıda sıralanan maliyet faktörlerinin sektördeki rekabet gücünün avantaja dönüştürülüp dönüştürülemeyeceğinin stratejik öneme sahip olduğunu göstermektedir. Bu faktörler ise piyasaların işleyişiyle kendiliğinden çözülecek sorunlar değildir. Hükümetlerin sektördeki maliyetleri azaltıcı ekonomi politikalarıyla özel kesimin rekabet gücünü arttıracığı açıktır.

Bununla birlikte sektörde alınması gereken en önemli tedbir artık Türkiye'nin, Dünya'nın önde gelen pazarlarında birisi olduğu gerçeğinin ortaya koyulması ve yıllardan beri dile getirilen markalaşma ve kalite üretim yolunda atılan adımların bir an önce hızlandırılmasıdır. Teknoloji yoğun üretime geçilmesiyle birlikte reel sektör aktörlerinin ar-ge'ye giderek artan miktarlarda pay ayırmaları değişen ve gelişen tekstil ve hazır giyim dünya talebi karşısında uygun olacaktır.

KAYNAKLAR

AYNAGÖZ ÇAKMAK, Özge (2010), "Türk Sanayisinin Avrupa Birliği Piyasasında İhracatta Rekabet Gücü", *Ankara Sanayi Odası Dergisi*, Eylül-Ekim 2010., s. 51-61.

AYNAGÖZ ÇAKMAK, Özge (2005), "Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Rekabet Gücü: Türkiye Tekstil ve Hazır Giyim Endüstrileri Üzerine Bir Uygulama", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt:5, Sayı:1-2, 2005., s. 65-76.

BAKIR, M. Akif, “Avrupa Birliği Dış Ticaret İstatistikleri Sistemi”, <<http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/47/5.html>>, (Erişim Tarihi: 23.04.2011).

BENEDICTIS, Luca De ve TAMBERI, Massimo, “A Note on The Balassa Index of Revealed Comparative Advantages”, 2001, <www.ideas.repec.org/e/c/ptal178.html>, 14.04.2010.

ÇETİN, Murat ve ECEVİT, Eyyup (2008), “İhracatın Sürükleyici Gücü Olarak Tekstil Sektörü: Kahramanmaraş İli Örneği”, *Celal Bayar Üniversitesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Y:2008 C:15 S:2., s. 115-132.

DPT, 9. Kalkınma Planı, “Dış Ticaret Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, <<http://www.dpt.gov.tr>>, (Erişim Tarihi: 15.12.2010).

DPT, “Tekstil, Deri ve Giyim Sanayi Özel İhtisas Komisyonu Raporu”, *Dokuzuncu Kalkınma Planı*, 2003.

ERKAN, Birol (2009), *Ülkelerin İhracat Performanslarının Belirlenmesinde Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlüklerin Kullanılması: Yükselen Ekonomiler Örneği*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.

EŞİYOK, Bayram Ali (2005), “Sanayi Sektöründe Türkiye-AB Arasındaki Dış Ticaretin Analizi, Türkiye'nin ve AB Ülkelerinin Rekabet Gücündeki Gelişmeler”, Türkiye Kalkınma Bankası, Ekim 2005, Ankara.

EŞİYOK, Bayram Ali (2008), “Türkiye Ekonomisinin Rekabet Gücündeki Gelişmeler ve Faktör Kullanım Yoğunluklarına Göre Dış Ticaretin Yapısı”, Türkiye Kalkınma Bankası, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, *Türkiye'nin Dış Ticareti ve İmalat Sanayinin Mekansal Yapısal Durumuna İlişkin Değerlendirmeler Yayınında Bölüm*, Ankara.

HATIRLI, S. Adem ve ÖNDER Kübra (2010), “Reel Döviz Kurundaki Değişkenliğin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon İhracatı Üzerine Etkisinin Araştırılması”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Y: 2010, C: 10, S: 2., s. 41-54.

HUSAIN, Fazal, “Financial Sector Reforms and International Trade Competitiveness: A Case Study of Pakistan”, <http://www.saneinetwork.net/pdf/SANEI_VIII/9.pdf>, (Erişim Tarihi: 19.09.2010).

KANOĞLU, Neşe ve ÖNGÜT, Emrah (2003), “Dünyada ve Türkiye’de Tekstil-Hazır Giyim Sektörleri ve Türkiye’nin Rekabet Gücü”, DPT Yayınları.

KARAKAYALI, Hüseyin, YALÇINKAYA, Hakan, ÇILBANT, Coşkun (2005), “Modern Çağın Kavramları: Küreselleşme ve Rekabet”, *Uluslararası Rekabet Sürecinde Türkiye Yayınında Bölüm*, Editörler: Faysal Gökalp ve Yenal Kesbiç, Beyaz Yayınları, İstanbul.

KORAL, Sevgi (2006), *Gümrük Birliği'nin Türkiye'ye Sağladığı Yarar ve Sakıncaları ve Tekstil Sektörü Üzerine Etkileri*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

KÜÇÜKKİREMİTÇİ, Oktay (2006), “*Dış Ticaretteki Rekabet Gücüne Göre Sanayi Sektörünün Değerlendirilmesi*”, Türkiye Kalkınma Bankası, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Müdürlüğü, Ankara.

ÖNGÜT, Emrah (2007), *Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinin Değişen Dünya Rekabet Şartlarına Uyumu*, DPT Uzmanlık Tezi, Ankara.

SALA-I-MARTİN, Xavier ve SCHWAB, Klaus, “Global Competitiveness Report”, <www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2010-11.pdf>, (Erişim Tarihi: 30.06.2011).

SARIDOĞAN, Ercan (2010), “*Mikro Ekonomi ve Makro Ekonomi Düzeyinde Küresel Rekabet Gücünü Etkileyen Faktörler ve Stratejiler*”, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Akademik Yayınlar, Yayın No: 2010-51, İstanbul.

SEYMEN, Dilek (2009), *Türkiye'nin Dış Ticaret Yapısı ve Rekabet Gücü*, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.

ŞENOL, Coşkun (2008), *Dahilde İşleme Rejiminin İhracat Üzerine Etkileri İle Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü Üzerine Bir Değerlendirme*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

TAŞLIÇAY, M. Turan (2007), *Türk Tekstil Sektörünün AB Pazarındaki Rekabet Gücü*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tez.

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, “*Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri Raporu*”, Sanayi Genel Müdürlüğü, Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi, Temmuz 2010.

T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, “*Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri Sektörleri*”, Sanayi Genel Müdürlüğü, Sektörel Raporlar ve Analizler Serisi, Mart 2010.

UYAR, Süleyman, “*Ekonomik Bütünleşmeler ve Gümrük Birliği Teorisi*”, <<http://www.econturk.org/dtp13.htm>>, (Erişim Tarihi: 12.05.2010).

VERGİL, Hasan ve YILDIRIM, Ertuğrul (2006), “*AB-Türkiye Gümrük Birliği'nin Türkiye'nin Rekabet Gücü Üzerindeki Etkileri*”, *Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi*, Y: 2006 S: 26., s. 1-21.

YÜCEL, Yener (2010), “*Uluslararası Ticaretin Serbestleştirilmesi Sürecinde Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü ve Çin Tehdidi*”, *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Y: 2010, C: 29, S: 2., s. 227-250.

EK TABLOLAR**Ek Tablo-1:** 1996-2000 Yılları Arasında Tekstil Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 65 İçin Ticarete Uzmanlaşma Endeksi)

Ülkeler	1996	1997	1998	1999	2000
Fransa	4,250835	3,416141	3,968211	4,084009	4,869205
Belçika-Lüksemburg	2,045598	1,742619	2,608686	2,961817	3,247231
Hollanda	2,008948	1,856174	1,768108	1,40207	1,815045
Almanya	2,147575	2,394026	2,73518	2,766734	4,004226
İtalya	1,655239	1,89196	1,882981	1,922564	2,335315
İngiltere	10,16709	10,46655	8,470031	7,689847	9,797799
İrlanda	8,363327	7,451422	3,444783	2,061883	3,600217
Danimarka	7,997614	11,18782	14,0459	8,445763	12,84407
Yunanistan	7,096649	14,33953	20,04962	17,24044	21,53041
Portekiz	3,917083	10,82866	33,80348	33,14758	32,93804
İspanya	4,012122	2,760615	3,294218	4,943099	5,407369
İsveç	3,79404	4,337001	4,950905	6,362934	7,35251
Finlandiya	1,858573	3,689766	4,174456	3,83226	12,85895
Avusturya	2,2036	1,703323	1,104296	1,256505	1,461144

Ek Tablo-2: 2001-2005 Yılları Arasında Tekstil Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 65 İçin Ticarete Uzmanlaşma Endeksi)

Ülkeler	2001	2002	2003	2004	2005
Fransa	4,277179	3,670917	3,840515	3,592368	3,861242
Belçika-Lüksemburg	2,431173	1,940434	2,113233	2,38109	2,205721
Hollanda	1,247771	1,30152	2,418098	2,396076	3,75912
Almanya	3,472675	3,33593	4,119037	4,426956	4,988779
İtalya	1,706349	1,182882	1,328062	1,383289	1,380299
İngiltere	6,509268	5,163165	4,292394	4,817066	5,271563
İrlanda	2,277199	1,659222	2,361872	13,35944	18,65958
Danimarka	7,259042	7,349644	3,986588	6,698271	10,98222
Yunanistan	11,38581	7,705066	7,920802	11,59798	15,28972
Portekiz	14,64197	5,352366	5,659109	7,072836	7,947696
İspanya	3,367801	2,923253	3,759256	4,58214	4,351419
İsveç	9,145121	7,024408	10,81113	17,09286	16,70283
Finlandiya	7,983759	17,45424	20,59183	15,7015	12,0187
Avusturya	0,856571	0,722818	1,135502	1,071003	2,189374

Ek Tablo-3: 2006-2010 Yılları Arasında Tekstil Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 65 İçin Ticarete Uzmanlaşma Endeksi)

Ülkeler	2006	2007	2008	2009	2010
Fransa	3,854976	4,518484	4,492273	4,613566	6,831413
Belçika-Lüksemburg	3,482533	4,388269	4,052474	4,878538	6,485773
Hollanda	5,011468	6,457141	7,043369	6,686371	10,12391
Almanya	4,736022	3,331889	3,60074	3,448171	4,336334
İtalya	1,674478	1,588786	1,560683	1,583579	2,043433
İngiltere	5,316331	5,258429	5,220458	4,266307	6,712988
İrlanda	21,3035	20,13339	30,08693	29,47018	23,16342
Danimarka	14,86652	11,02837	6,462059	5,577956	5,408325
Yunanistan	16,57055	17,52605	16,83366	12,30584	13,19191
Portekiz	10,17834	8,564954	7,079456	7,183437	8,560718
İspanya	4,814234	4,055408	3,617647	3,151813	3,01863
İsveç	12,22761	9,222988	8,321391	10,33668	9,523972
Finlandiya	15,19194	14,13788	9,025155	5,471475	6,385529
Avusturya	2,644351	3,035724	3,196441	4,115113	3,987173

Ek Tablo-4: 1996-2000 Yılları Arasında Hazır Giyim Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 84 İçin Ticarete Uzmanlaşma Endeksi)

Ülkeler	1996	1997	1998	1999	2000
Fransa	38,87957	34,16674	31,18752	39,93723	45,16067
Belçika-Lüksemburg	275,0509	222,2823	161,9245	167,3815	258,3264
Hollanda	110,7897	77,09101	82,24576	93,79329	117,7207
Almanya	150,5647	175,8289	161,2574	155,9745	251,9269
İtalya	3,08633	3,291774	3,296805	4,101772	4,597033
İngiltere	47,03569	26,84572	41,05227	38,8609	44,6497
İrlanda	46,51894	49,89388	34,86286	81,81699	115,9312
Danimarka	495,6065	664,4962	525,0056	533,5114	518,6807
Yunanistan	5,65053	7,014595	18,40667	20,06808	15,84826
Portekiz	15,55717	6,177724	4,245165	1,628917	2,678678
İspanya	24,17704	11,32387	3,920898	6,192056	8,219493
İsveç	289,2643	290,1565	165,0257	557,1468	623,978
Finlandiya	75,20501	297,5928	379,6623	470,5257	88,62652
Avusturya	198,8185	130,771	137,251	122,863	132,2166

Ek Tablo-5: 2001-2005 Yılları Arasında Hazır Giyim Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 84 İçin Ticarete Uzmanlaşma Endeksi)

Ülkeler	2001	2002	2003	2004	2005
Fransa	45,4652	47,747	47,66958	57,78463	64,61218
Belçika-Lüksemburg	188,2727	189,6115	153,8741	98,71558	98,87633
Hollanda	155,1567	124,7044	125,7418	216,0445	213,2374
Almanya	208,6554	203,1773	175,8952	164,9661	181,7158
İtalya	3,657715	4,838216	5,165544	6,806602	8,264546
İngiltere	49,91592	77,32206	73,76779	149,7266	190,0984
İrlanda	86,00442	671,4071	392,9238	820,344	971,135
Danimarka	516,3304	433,4104	417,7707	360,0189	227,8267
Yunanistan	9,726217	11,31389	10,4472	19,62419	22,30869
Portekiz	2,512785	1,934277	2,661011	1,750516	1,169338
İspanya	8,911738	6,616159	8,793086	14,77082	30,32306
İsveç	327,6298	414,2046	577,3649	522,8387	276,7051
Finlandiya	376,9571	626,8939	204,5808	412,4576	914,8755
Avusturya	106,9986	104,7986	115,2808	79,30334	89,05819

Ek Tablo-6: 2006-2010 Yılları Arasında Hazır Giyim Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 84 İçin Ticarete Uzmanlaşma Endeksi)

Ülkeler	2006	2007	2008	2009	2010
Fransa	62,6636	53,96511	49,30205	69,43925	83,07837
Belçika-Lüksemburg	59,92408	45,52682	48,17127	78,02459	129,1713
Hollanda	214,5229	208,5539	113,4866	142,3247	154,7527
Almanya	149,1424	156,8623	119,6835	135,2138	153,3041
İtalya	7,123943	7,05889	6,235751	7,113168	8,03398
İngiltere	144,0391	145,2269	116,7577	128,8458	182,5342
İrlanda	197,3627	162,3889	340,2493	1095,411	1194,301
Danimarka	275,1723	323,1674	184,4491	204,8857	328,5587
Yunanistan	21,42902	24,88081	26,65027	27,22086	19,539
Portekiz	0,639225	0,326444	0,341536	0,427544	0,61195
İspanya	39,79852	36,08441	30,04689	27,97654	34,3296
İsveç	355,4791	206,927	256,3978	323,9392	297,5078
Finlandiya	284,6921	323,9252	409,2494	194,6764	534,0889
Avusturya	159,823	117,9153	139,2438	154,4363	153,368

Ek Tablo-7: 1996-2000 Yılları Arasında Tekstil Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 65 İçin Net Ticaret Endeksi)

Ülkeler	1996	1997	1998	1999	2000
Fransa	0,386798	0,297112	0,398851	0,453313	0,424006
Belçika-Lüksemburg	0,042291	-0,0302	0,209403	0,316924	0,24492
Hollanda	0,033265	0,001352	0,018077	-0,04567	-0,04082
Almanya	0,066542	0,127878	0,231925	0,285956	0,340604
İtalya	-0,06347	0,0109	0,049512	0,111685	0,084968
İngiltere	0,687948	0,699431	0,664814	0,666975	0,665253
İrlanda	0,632996	0,602011	0,337753	0,14608	0,292774
Danimarka	0,619407	0,716057	0,783468	0,692194	0,734091
Yunanistan	0,581206	0,77133	0,843225	0,836365	0,832379
Portekiz	0,351492	0,708015	0,90395	0,911413	0,887157
İspanya	0,361953	0,197203	0,317809	0,525798	0,466026
İsveç	0,337428	0,401709	0,487602	0,611033	0,577445
Finlandiya	-0,00562	0,331823	0,419937	0,427677	0,734358
Avusturya	0,07935	-0,04159	-0,21392	-0,10017	-0,14819

Ek Tablo-8: 2001-2005 Yılları Arasında Tekstil Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 65 İçin Net Ticaret Endeksi)

Ülkeler	2001	2002	2003	2004	2005
Fransa	0,528539	0,439743	0,447296	0,399088	0,416774
Belçika-Lüksemburg	0,29648	0,151962	0,180618	0,213597	0,162365
Hollanda	-0,02784	-0,04651	0,244921	0,216589	0,405639
Almanya	0,449387	0,400352	0,474856	0,483095	0,516741
İtalya	0,127942	-0,09405	-0,04959	-0,05456	-0,07045
İngiltere	0,662963	0,566577	0,490664	0,514801	0,536659
İrlanda	0,26636	0,074727	0,233832	0,792928	0,843004
Danimarka	0,692422	0,674535	0,462101	0,625557	0,74713
Yunanistan	0,792327	0,6872	0,687531	0,765171	0,811661
Portekiz	0,834693	0,57867	0,588354	0,641835	0,666672
İspanya	0,437067	0,343487	0,438702	0,496191	0,464895
İsveç	0,747859	0,662012	0,76109	0,834412	0,82621
Finlandiya	0,716382	0,848699	0,867022	0,821052	0,76639
Avusturya	-0,21264	-0,32802	-0,12726	-0,18054	0,158741

Ek Tablo-9: 2006-2010 Yılları Arasında Tekstil Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 65 İçin Net Ticaret Endeksi)

Ülkeler	2006	2007	2008	2009	2010
Fransa	0,404809	0,480224	0,493504	0,540797	0,615093
Belçika-Lüksemburg	0,361478	0,468896	0,453555	0,560254	0,598697
Hollanda	0,5084	0,605496	0,644332	0,658871	0,722931
Almanya	0,48714	0,354828	0,405382	0,429841	0,454076
İtalya	0,012455	0,000672	0,012064	0,070507	0,113137
İngiltere	0,529965	0,536411	0,548194	0,51253	0,609629
İrlanda	0,857584	0,8539	0,903609	0,910846	0,86866
Danimarka	0,802024	0,74845	0,618441	0,604489	0,537247
Yunanistan	0,820556	0,833969	0,834018	0,798991	0,780289
Portekiz	0,723445	0,687409	0,645824	0,678683	0,680422
İspanya	0,493361	0,437563	0,407337	0,392515	0,299263
İsveç	0,764333	0,706437	0,690504	0,765195	0,708026
Finlandiya	0,805853	0,798194	0,711152	0,598338	0,593677
Avusturya	0,236362	0,31349	0,354448	0,499105	0,420129

Ek Tablo-10: 1996-2000 Yılları Arasında Hazır Giyim Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 84 İçin Net Ticaret Endeksi)

Ülkeler	1996	1997	1998	1999	2000
Fransa	0,907771	0,897209	0,896311	0,925916	0,916421
Belçika-Lüksemburg	0,986425	0,983482	0,979156	0,981811	0,984867
Hollanda	0,966635	0,953101	0,959374	0,967769	0,967089
Almanya	0,975341	0,979163	0,979071	0,980493	0,984485
İtalya	0,243002	0,280115	0,318162	0,455036	0,400132
İngiltere	0,923149	0,870985	0,920233	0,923942	0,915505
İrlanda	0,922328	0,928451	0,906732	0,963138	0,96659
Danimarka	0,992444	0,994444	0,993525	0,994257	0,992434
Yunanistan	0,500779	0,582402	0,830418	0,857782	0,778925
Portekiz	0,78441	0,538875	0,42683	0,029272	0,152562
İspanya	0,85573	0,71899	0,393796	0,602432	0,6134
İsveç	0,987088	0,987321	0,979544	0,9945	0,993707
Finlandiya	0,951233	0,987636	0,991057	0,993491	0,95652
Avusturya	0,981269	0,972084	0,975455	0,975301	0,970645

Ek Tablo-11: 2001-2005 Yılları Arasında Hazır Giyim Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 84 İçin Net Ticaret Endeksi)

Ülkeler	2001	2002	2003	2004	2005
Fransa	0,943603	0,941902	0,940303	0,947986	0,95198
Belçika-Lüksemburg	0,986083	0,985045	0,981117	0,969221	0,968357
Hollanda	0,983138	0,977349	0,976941	0,985818	0,985202
Almanya	0,987434	0,986037	0,983462	0,981467	0,982657
İtalya	0,469858	0,544102	0,55772	0,630415	0,67739
İngiltere	0,948502	0,963721	0,961011	0,9796	0,983416
İrlanda	0,969785	0,995754	0,992562	0,996245	0,996732
Danimarka	0,994903	0,99343	0,993003	0,991465	0,986143
Yunanistan	0,761124	0,775789	0,753792	0,854214	0,866977
Portekiz	0,311463	0,150409	0,289358	0,06303	-0,1523
İspanya	0,742107	0,64486	0,714097	0,810843	0,900384
İsveç	0,991979	0,993126	0,994932	0,994115	0,988577
Finlandiya	0,993025	0,995453	0,985764	0,992546	0,996531
Avusturya	0,975641	0,973105	0,974875	0,96183	0,96493

Ek Tablo-12: 2006-2010 Yılları Arasında Hazır Giyim Sektörünün AB-15 Ülkeleri Karşısındaki Rekabet Gücü (SITC Rev.3 84 İçin Net Ticaret Endeksi)

Ülkeler	2006	2007	2008	2009	2010
Fransa	0,949196	0,942877	0,940051	0,961167	0,96156
Belçika-Lüksemburg	0,946935	0,932645	0,938687	0,965366	0,975106
Hollanda	0,984888	0,984899	0,973507	0,980863	0,979178
Almanya	0,978335	0,979973	0,974862	0,979867	0,978984
İtalya	0,626987	0,632955	0,607313	0,676023	0,663
İngiltere	0,977576	0,978385	0,97424	0,978882	0,982319
İrlanda	0,983585	0,980648	0,991085	0,997493	0,997277
Danimarka	0,988199	0,990229	0,983616	0,986668	0,990139
Yunanistan	0,858359	0,880105	0,891851	0,903834	0,846171
Portekiz	-0,43743	-0,65873	-0,63374	-0,52562	-0,45362
İspanya	0,921158	0,915763	0,903487	0,906309	0,909446
İsveç	0,990853	0,984781	0,988187	0,991547	0,989115
Finlandiya	0,988591	0,990251	0,992582	0,985973	0,993922
Avusturya	0,979768	0,973446	0,978355	0,982351	0,978992